

*Een verhandeling
over de sabbat*

Uitgave van de Nederlandse Vereniging tot bevordering
van de Zondagsrust en de Zondagsheligen te Rhenen.

Een verhandeling over de sabbat

Deze verhandeling is geschreven door Martinus Westerhout (1705-1793) en door de heer Joh. A. Bunt te Rhenen in de huidige spelling overgezet. Zij verschijnt ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van de vereniging op 12 mei 2014.

Nederlandse Vereniging tot bevordering van de
ZONDAGSRUST en de **ZONDAGSHEILIGING**
gevestigd te Rhenen

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EEN VERHANDELING
OVER DE
SABBAT

MARTINUS WESTERHOUT

ISBN 978-90-71287-55-8

© 2014 - Nederlandse Vereniging tot bevordering
van de Zondagsrust en Zondagsheiliging

Vormgeving en druk: Drukkerij Verloop - Alblasterdam

EEN PRAKTIKALE
VERHANDELING

of een

VERTOOG

Hoe een waar Christen zich al diende
te gedragen omtrent de

SABBAT

Wat het al is dat hij op die dag te verrichten
en te overdenken heeft.

Bijeen verzameld ten dienste zo voor zijn
eigen gebruik, als ten nutte van al zijn
mede Christenen.

door

MARTINUS WESTERHOUT

Rustend leraar van Brouwershaven

Te Rotterdam, bij
Nicolaas Cornel en Hendrik Wyt,
Boekdruckers en verkopers 1789.

Exodus 20:8
Gedenk den sabbatdag, dat gij dien heiligt.

Voorrede

Het is een opmerkelijk woord, dat Paulus in 1 Thess. 5:11 ons toeroept: *Vermaant elkander, en sticht de een den ander*. Ook het gezegde bij Ef. 5:16: *Koop de tijd uit*.

God heeft elk mens een groot werk gegeven om te verrichten in zijn leven, en dat is, *om zijn zaligheid uit te werken met vrenzen en beven*.

God heeft elk van ons geschapen, om Hem onze Schepper recht te kennen, te dienen en te verheerlijken, en om ons voor te bereiden op de eeuwigheid.

De tijd dan moet men *uitkopen*, Ef. 5:16, zo voor zichzelf, om het welzijn van zijn ziel te behartigen, als ook om de geestelijke en lichamelijke welstand van onze naaste te behartigen.

Onze leeftijd is kort. Elk heeft maar een korte tijd, om dat één enige ding dat nodig is te bezorgen.

De tijd moet van ons hoog geschat worden. Zij is kostelijk, gaat snel voorbij, staat nimmer stil, rent altijd voort; de tijd die voorbij is komt nooit terug, elk moet aan God rekenschap geven van zijn tijd en van de grote gelegenheid van de tijd die God hem verleend heeft. Alles moet in onze leeftijd afgedaan zijn eer men sterft. Hoe haast kan het met ons leven gedaan zijn, hoe vast elk van ons schijnt te staan, hij is echter enkel ijdelheid. *In den morgenstond bloeit het en het verandert; des avonds wordt het afgesneden en het verdort*, Ps. 90:6.

*Ach! hoe bros is 's mensen leven,
Staat hij heden vast verheven,
't Neemt zo licht een losse keer,
't Is niet anders dan een wasem,
Met één snikje glipt de asem,
En ziet, hij is niet meer.*

Na deze tijd is er voor ons geen tijd meer. Het is afgedaan om hetgeen wij in ons leven verzuimd hebben, na onze dood te verbeteren. De Engel hoort men in Openb. 10:6 betuigen: *dat er geen tijd meer zal zijn.*

Elk dient te waken, om zijn kostelijke korte tijd van leven niet ijdel te verspillen, hij moet zuinig op zijn tijd zijn.

Hoeveel stervenden hebben het zich op hun doodsbed beklagd, dat zij hun tijd zo ijdel verspild hebben, en vele smarten hebben over het verwaarlozen van hun tijd.

Velen die in de hel liggen, bewenen hun dwaasheid, dat zij veel goede gelegenheden verspild hebben, om hun zielswelstand na te jagen. Wat zijn velen verrast door de dood! Elk van ons behoorde elke dag als voor de laatste te rekenen, niemand onzer is verzekerd van de dag van morgen te zullen beleven.

Veel redeloze dieren weten de goede gelegenheid van de tijd wel waar te nemen. Daar zijn de ooievaar, de tortelduif, de kraan en de zwaluw, zij worden gezegd de aankomst van hun tijd waar te nemen, Jer. 8:7.

De duivelen en de boze mensen weten zeer wel hun tijd waar te nemen, om het kwade daarop uit te voeren. Wij zijn verplicht onze korte tijd uit te kopen, in het bijwonen van de goede bijeenkomsten, waar men voedsel voor zijn ziel kan vinden.

Dat woord dient op elk van onze harten te blijven liggen: *Ik moet werken terwijl het dag is*, eer de dood mij overvalt.

Ik heb altijd een grote lust gehad, om mijn tijd wel uit te kopen en om van de goede gelegenheden van de tijd een goed gebruik te maken. Al vroeg in mijn eerste gemeente heb ik jaren achtereen op de zaterdag een uur met velen in mijn woning afgezonderd tot voorbereiding voor de sabbat. Het heeft mij gesmart dat ik niet altijd goede gelegenheid daartoe gehad heb; doch thans vind ik mij weer door Gods bestel geraakt in een goede gelegenheid, om dit te kunnen hervatten. En ik heb tegelijk daartoe ook grote lust gekregen om alle zaterdagen aan mijn huis een tijd daartoe af te zonderen. Zo lang mijn lichaamskrachten en zielsvermogens het toelaten zal ik zelf een voorafsprak daarvoor doen, en dit nuttig werk besluiten met een lied of een Psalm.

God zegene mijn pogingen daartoe, tot nut voor velen.

Welaan, laat ons overdenken de noodzakelijkheid en nuttigheid, dat een Christen zich komt voor te bereiden, opdat de sabbat heilig en Gode welbehaaglijk doorgebracht moge worden tot Gods eer.

Dit wenst,

Martinus Westerhout

Een verhandeling over de sabbat

Een waar Christen moet de sabbat onderhouden

Elk waar Christen zal zichzelf verplicht vinden de sabbatdag te onderhouden, als hij recht deze stukken in overweging neemt.

1. Hoe hem de Heere God dit te doen belast heeft, hoe de Heere Zelf gezegd heeft: *Onderhoud den sabbatdag, dat gij dien heiligt*, Deut. 5:12. Een gebod dat alle mensen raakt, daar elk toe verplicht is, om hetzelfde te gehoorzamen, als zijnde zo billijk en rechtvaardig, dat er een bepaalde tijd aan God toegewijd wordt, dat er één dag uit zeven den Heere geheiligd wordt, opdat de godsdienstigheid in wezen bewaard zal blijven. Zeker daar het beginsel van de ware vreze Gods in de ziel ligt, daar enig recht gezicht van de hoogheid Gods is, die zal wel gewillig zijn God hierin te gehoorzamen, ziende dat de Heere hem zes dagen vergunt, en dat Hij maar één uit de zeven voor Zichzelf behouden heeft. Ja, elk die het door het licht des Geestes recht inziet, die zal het als een voorrecht voor zich schatten, dat God hem die dag gegeven heeft, als zijnde geschikt om de welstand van zijn ziel te bevorderen.

2. Door het bedenken hoe dit gebod, zowel als de andere geboden, geplaatst is in de eeuwigdurende wet der zeden, mede door Gods vinger in stenen tafelen gegraveerd, van God Zelf ook op Sinaï's hoge spits afgekondigd, met dezelfde schrikkelijke tekenen gegeven, mede gelegd in de ark des ver-

bonds. Ja, door zich te binnen te brengen, niet alleen hoe dit gebod behoort tot de eerste tafel van de wet, maar ook hoe dit gebod in het midden van de wet der zeden gesteld is, om aan te wijzen hoe dit gebod de zenuw is van alle godzaligheid omtrent God, en van gerechtigheid omtrent de naasten, hierom is dit gebod met zulk een grote ernst aangedrongen. De wet begint dit gebod met het woordje *gedenk*, het grondwoord zegt eigenlijk *gedenkende gedenkt*, om dus te tonen van hoe groot gewicht dit vierde gebod is, en hoeveel dat er Hem aan gelegen ligt dat dit gebod gehoorzaamd wordt, als waarin het merg¹ van de godsdienst vervat is.

3. Door het overwegen, hoe de heiligen die eerste dag der week onderhouden hebben.

3.1. De grote Heere Jezus, is ons met Zijn voorbeeld hierin voorgegaan.

3.1.1. Op deze dag is Jezus van de doden opgestaan, gelijk al de vier evangelisten ons leren, Matth. 28:1; Mark. 16:2; Luk. 24:1; Joh. 20:1.

Jezus is niet bij geval opgestaan op de eerste dag der week, maar naar de bepaalde raad Gods moest Jezus op de zesde dag der week Zich in de dood begeven en op de zevende moest Hij onder de macht des doods liggen, doch op de eerste dag der week moest Hij opstaan, daar die dag tot onze sabbat geschikt was om van ons geheiligd te worden, ter gedachtenis van het werk der verlossing.

3.1.2. Op deze eerste dag was Jezus gewoon na Zijn opstanding Zich te openbaren aan de vrouwen en Zijn discipelen.

---

¹ summier

Dit heeft Hij op die dag gedaan aan Maria, Mark. 16:9, en aan de andere vrouwen, Matth. 28:9, aan Petrus, Luk. 24:33,34, en aan die twee Emmaüsgangers, Luk. 24:13-15, en aan Zijn discipelen in het algemeen, Joh. 20:19,26. Daardoor heeft Jezus ook al willen tonen, dat dit nu de dag was, die God wekelijks plechtig gevierd wilde hebben, en dat die dag door heilige oefeningen afgezonderd moet worden, houdende met de discipelen als zij vergaderd waren, sabbat door heilige samsprekingen.

3.1.3. Op deze eerste dag heeft Jezus Zijn Geest uitgestort, op de Pinksterdag als de apostelen eendrachtig vergaderd waren, Hand. 2:2-4, die dag daarmee vererende boven al de andere, om dus te tonen hoe elk die deze dag heilig en godsdienstig onderhoudt, op die dag de zegen des Geestes te wachten heeft.

3.1.4. De apostelen hebben deze eerste dag heilig onderhouden, het was hun gewoonte op die dag plechtige vergaderingen te houden. Dat blijkt bijzonder uit Hand. 20:7: *En op den eersten [dag] der week, als de discipelen bijeengekomen waren om brood te breken, handelde Paulus met hen, zullende des anderen daags verreizen; en hij strekte [zijn] rede uit tot den middernacht.* Dus zegt Lukas, dat Paulus vergaderde met de discipelen tijdens hun vergadering.

Hierom noemde Johannes deze eerste dag der week, *de dag des Heeren*, Openb. 1:10. Niet alleen omdat Christus op die dag opgestaan was, maar ook omdat die dag de Heere toegeëigend was, tot Zijn dienst geschikt. Zo hebben de apostelen door hun voorbeelden geleerd, hoe elk Christen die eerste

dag der week te onderhouden heeft. Gelijk wij ook vinden dat door hen beoefend werd, op te maken uit 1 Kor. 16:1,2, waar Paulus zegt: *Aangaande nu de verzameling die voor de heiligen [geschiedt], gelijk als ik den gemeenten in Galatië verordineerd heb, doet ook gij alzo. Op elken eersten [dag] der week legge een iegelijk van u [iets] bij zichzelf weg, vergaderende een schat, naar dat hij welvaren verkregen heeft; opdat de verzamelingen alsdan niet [eerst] geschieden wanneer ik gekomen zal zijn.* Waaruit blijkt dat de eerste dag een dag van heilige vergaderingen geweest is.

De instellingen nu der apostelen, moeten als bevelen van God worden aangemerkt, omdat zij door een onfeilbare Geest geleid zijn geworden, en door Christus' macht en bevel dit gedaan hebben, daarom staat er, dat Jezus hun bevelen gegeven heeft, Hand. 1:2, en Paulus zegt: *Gij weet wat bevelen wij u gegeven hebben door den Heere Jezus, 1 Thess. 4:2.*

4. Door zich te herinneren, het heil, de voordelen die een Christen voor zichzelf, uit een rechte onderhouding van de sabbat komt te trekken.

In de wet der zeden staat, dat God de sabbat zegende, om diegenen daarop te zegenen, die deze dag heilig onderhielden, en wel:

4.1. Naar het lichamelijke.

4.1.1. De Heere zal het werk hunner handen bevestigen, hetwelk zij op de voorgaande zes dagen verricht hebben, Hij zal dat werk voordeliger en voorspoediger doen voortgaan. Dit hebben velen van Gods kinderen zo bevonden, die getuigenis zouden kunnen geven, dat het hun niet alleen niet scha-

delijk geweest is, dat zij op die dag hun kopen en verkopen gestaakt hebben, maar zelfs sedert die tijd gemerkt hebben, dat God hun op een verborgen wijze gezegend heeft, ook:

4.2. Naar het geestelijke.

4.2.1. In het algemeen.

De sabbat is voor een Christen een geestelijke marktdag, om daarop grote winst voor zijn ziel te doen, om kostelijke parels deelachtig te worden. Door een heilige onderhouding van de sabbat, bloeit de ware godzaligheid, terwijl daardoor gelegenheid gevonden wordt, om op te komen naar Gods bevel in de heilige samenroepingen, om de gemeenschap des Heeren te oefenen en het Woord Gods aan te horen. Om alzo de Heere door Zijn Geest in zich te laten werken, hetzij tot verlichting, om door de prediking des Woords, verlichte ogen des verstands te verkrijgen, om meer zichzelf te leren kennen, de verkeerdheden van zijn hart beter te zien, en om meer kennis van God en Zijn wegen te ontvangen, of hetzij tot overtuiging van zonden, om door de noordenwind bewogen² te worden; of hetzij tot aanwas in de heiligmaking, om meer vruchtbaar gemaakt te worden, in alle goede werken, om door des Heeren Geest naar Gods beeld in gedaante veranderd te worden, van heerlijkheid tot heerlijkheid, 2 Kor. 3:18; of hetzij om door de vertroosting der Schriften gesterkt te worden, in al de wederwaardigheden die de mens in dit tranendal overkomen; of om meerdere vrede en blijdschap in de ziel te ontvangen, om met een vrolijk hart te lopen het pad van Gods geboden; of hetzij tot verzegeling, om door des Heeren Geest onder dat Woord verzegeld te worden, van zijn aandeel aan de goederen van het genadeverbond, en van

---

2 bewaaid

zijn overgang in Christus. Ja, door die weg krijgt de mens gelegenheid om een innige gemeenschap met God te oefenen, om alzo de voorsmaak van de eeuwige sabbat te genieten.

4.2.2. In het bijzonder.

Aan de onderhouding van de sabbatdag zijn nog bijzondere beloften vastgehecht, daarom wordt de mens die de sabbat houdt, die hem niet ontheiligt, welgelukzalig genoemd, Jes. 56:2. De Heere zegt van zo een, dat Hij hen verheugen zal in Zijn bedehuis, dat hun brandoffers en hun slachtoffers, (dat is hun redelijke godsdienst en hun gebeden) aangenaam zullen zijn op Zijn altaar, Jes. 56:7. Ja, dat Hij hun in Zijn huis en binnen Zijn muren, een plaats en een naam geven zal, beter dan der zonen en der dochteren. Een eeuwige naam die niet uitgeroeid zal worden, Jes. 56:5. Terecht, want de Heere noemt dezulken kinderen Gods, zijnde een voortreffelijker naam, dan de naam van zoon of dochter, die men vanwege de natuurlijke geboorte heeft. Van dezulken staat er, *dat zij zich verlustigen zullen in den HEERE, en dat de HEERE hen zal doen rijden op de hoogten der aarde*, Jes. 58:14.

5. Elk zal moeten worden aangezet om de sabbat te onderhouden, als hij zich te binnen brengt alle bittere vruchten die uit een moedwillige ontheiliging van die dag voortkomen. Zo een berooft daardoor niet alleen zijn ziel van al die zegeningen die God beloofd heeft aan de heiligen van de sabbat, maar hij haalt ook door die zonde lichamelijke en geestelijke oordelen op zijn hals. De Heere vertoort Zich schrikkelijk over de schenders van Zijn dag, daarom zegt de Heere: *Indien gij naar Mij niet zult horen om den sabbatdag te heiligen, en om geen last te dragen als gij op den sabbatdag door*

de poorten van Jeruzalem ingaat, zo zal Ik een vuur in haar poorten aansteken, dat de paleizen van Jeruzalem zal verteeren, en niet worden uitgeblust, Jer. 16:27. Onder het Oude Testament beval God dat de moedwillige schenders van de sabbat met de dood moesten gestraft worden, Exod. 31:14-16, zo vindt men dat die houtlezer gestenigd werd, Num. 15:32-36; en geen wonder, want die zonde is een versmading van Gods heerschappij, een verloochening van die onderwerping die men aan des Heeren bevelen schuldig is, Die gewild heeft dat dit gebod van elk op het nauwste zal gehouden worden.

Het is een versmading van Gods goedheid, Die uit genade ons één dag uit zeven vergund heeft, tot welstand van onze ziel.

Het is een snode ondankbaarheid, daar God aan de mens zes dagen verleend heeft om zijn lichamelijk werk te verrichten, dat men de Heere niet één dag in de week wil toewijden.

Het is kerkroof. Zo een beneemt God die tijd, die Hij voor Zichzelf heeft behouden. Het is Gods sabbat, daarom in de wet genoemd de sabbat des Heeren, omdat de Heere op die dag plechtig wil gediend zijn. Die zonde baant de weg om te komen tot een gehele verwerping van alle godsdienstigheid, om in een diepe zorgeloosheid te verzinken en alzo in allerlei zonden te vervallen. Hoevelen zijn er al geweest die de sabbat stout geschonden hebben, die, onder hun overtuiging zijnde, betuigd hebben dat zij zeer zware knagingen in hun consciëntie gevoeld hebben over die zonden van sabbatschending. O, dat God elk licht gaf in dit stuk, om het ter harte te nemen, om op de overige sabbatdagen die hij nog

beleven zal, God naar Zijn wil te dienen, daar het ware sabbatwerk hier een voorspel is van de eeuwige sabbat die in de hemel zal gehouden worden.

Hoe moet een waar Christen de sabbat doorbrengen

Gezien hebbende de noodzakelijkheid van de sabbat te moeten onderhouden, zal het ook nodig zijn te weten de wijze, hoe elk Christen de sabbatdag dient door te brengen. Gewis dit is een gewichtig stuk, waartoe een rechte voorbereiding vooraf nodig is. Te letten dan valt:

- I. Op de noodzakelijkheid van zo'n voorbereiding.
- II. Waarin die voorbereiding bestaat.

I. Op de noodzakelijkheid van zo'n voorbereiding

Buiten alle twijfel zijn de gedachten van de mens in de week veel verstrooid geworden door de aardse bezigheden. Velen worden in de voorgaande zes dagen in veel wereldse zorgen ingewikkeld, waardoor zij onbekwaam zijn geworden om het Woord Gods wel te ontvangen, ongeschikt om geestelijke gemeenschap met God te oefenen, daarom moet er enige afzondering zijn om die verstrooide gedachten te vergaderen, om alzo door een voorbereiding geschikt te worden tot God te genaken in Zijn heiligdom. Dit ligt opgesloten in het woord *gedenk*. Als de Wetgever zegt *gedenk den sabbatdag*, dan wil Hij zeggen: schik u tegen die dag om alle beletsels weg te doen, gedenk aan de oogmerken waartoe die dag ingesteld is, en dat met hoogachting als zijnde een doorluchtige dag.

Te letten:

II. Waarin die voorbereiding bestaat

Het is dan nodig dat elk Christen op de avond voor de sabbat zijn hart zoekt af te trekken van de wereldse zorg en van zijn aardse beroep, om het hart geschikt te vinden om de volgende sabbatdag in een goede gestalte te zijn, waartoe dan wordt vereist:

1. Enige werkzaamheid door heilige oefeningen; met te denken wat een groot en heilig God de Heere is, hoe heerlijk al Zijn volmaaktheden zijn, voor Wie men op die dag verschijnen moet, hoe alwetend en overaltegenwoordig Hij is, ziende op de bodem des harten, wetende met wat einde en oogmerken een iegelijk die dag zoekt door te brengen, hoe toornig de Heere wordt als een mens onbereid tot de plechtige godsdienst komt en wat heiligheid daartoe al vereist wordt om de ingestelde godsdienstplichten waar te nemen.

Ook om te overdenken hoe het met zijn hart staat, waarheen zijn begeerten gaan, of het hem wel recht te doen is om zielvoedsel te genieten, of de verlangens wel hartelijk zijn naar de voorhoven des Heeren en hoe het staat tussen God en zijn ziel.

2. Enige werkzaamheid in de gebeden, wordt tot die voorbereiding vereist:

2.1. Eerst voor zichzelf in de binnenkamer, om te bidden dat God uw verstand verlichten mag, u geven mag de Geest der wijsheid en der openbaring, om bekwaam te zijn de mening van het Woord te vatten, om een recht gebruik van het Woord voor uzelf te kunnen maken, dat God uw hart mag openen, om het Woord met alle toegenegenheid en blijd-

schap te omhelzen en te ontvangen, niet als eens mensen woord, maar als Gods Woord. Dat de Heere uw geheugen versterken mag, om het Woord bij uzelf te kunnen wegleggen, om het te kunnen herdenken; dat de Heere u schenken mag, de hulp en bijstand van de Geest, om van Hem *in alle waarheid geleid te worden*, Joh. 15:26. Dat die Geest aan u de verborgenheden en rijkdommen van Christus en hun heerlijkheid vertonen mag; dat Hij u tot die godsdienstplichten bekwaam moge maken, om u daarin te ondersteunen en uw geestelijke oefeningen voorspoedig moge maken. Om te bidden met David: *Zend Uw licht en Uw waarheid, dat die mij leiden, dat zij mij brengen tot den berg Uwer heiligheid en tot Uw woningen*, Ps. 43:3. Laat Uw tegenwoordigheid met mij opgaan, breng mij in een rechte gestalte om bekwaam te zijn Uw dag te heiligen, laten Uw instellingen rijkelijk voor mijn ziel gezegend zijn, opdat ik de geestelijke sabbatzegeningen in een bijzondere mate moge ontvangen; schenk mij o Heere kracht om de verzoeking van de satan te weerstaan en de bedriegerijen van mijn hart, opdat het Woord niet tevergeefs aan mijn ziel gepredikt moge worden.

2.2. Dan ook te bidden voor de leraren. Dat God hun bekwaam moge maken in het werk van hun bedieningen, om het Woord der waarheid recht te snijden, 2 Tim. 2:15. Om door openbaring der waarheid zichzelf aangenaam te maken bij alle consciënties der mensen in de tegenwoordigheid Gods, 2 Kor. 4:2; om niet om te gaan met pluimstrijkerij der woorden, 1 Thess. 2:5; om niet te prediken in beweeglijke woorden der menselijke wijsheid, maar in betoning des Geestes en der kracht, 1 Kor. 2:4. Om uit de keel te roepen, de stem te verheffen als een bazuin, om den volke hun

overtredingen te verkondigen, Jes. 58:1; om met de hand te slaan, te stampen met de voet over al de gruwelen, Ezech. 6:11; om tijdiglijk en ontijdiglijk aan te houden, met weerleggingen, bestraffingen en vermaningen in alle lankmoedigheid, 2 Tim. 4:2. Dat zij over hun gemeente ijverig mogen zijn met een ijver Gods, 2 Kor. 11:2, zichzelf vertonen mogen te zijn een voorbeeld in woorden en wandel, 1 Tim. 4:12; in liefde in den Geest, in geloof, in reinheid, dat zij de gaven die in hen zijn mogen opwekken, om arbeiders te mogen zijn, die niet beschaamd zullen worden, 2 Tim. 1:6; en dat God hun mond moge maken als een scherp zwaard om door de prediking het hart der toehoorders te doorsnijden, dat Hij hen stelle moge tot een zuivere pijl in Zijn pijlkoker, Jes. 49:2. Dat de Heere hun geven moge een tong der geleerden, om te weten met de moeden een woord te rechter tijd te spreken, om dus te verkwikken die in hun gemoed geslagen zijn, Jes. 50:4. Dat de Heere hun moge opwekken, hun ambt hun gedurig indachtig moge maken door de inwendige werkingen van Zijn Geest; hoe het hun plicht is de waarheden zuiver en ernstig te verkondigen, hoe zij het kostelijke van het snode uittrekken moeten, en elk zijn bescheiden deel moeten geven, Jer. 15:19. Voor hen te bidden, dat zij door des Heeren Geest geholpen mogen worden in het zware werk van hun bedieningen, dat zij bewaard mogen worden voor moedeloosheid, dat zij gesterkt mogen worden in al hetgeen dat hun overkomt, om al het leed standvastig te overwinnen, dat hun dienst gezegend moge worden, dat zij een geopende deur mogen hebben en dat zij middelen in Gods hand mogen zijn om de welstand van vele zielen te bevorderen.

2.3. Dan ook te bidden voor de vergaderingen. Dat er velen onder hun gehoor aan zichzelf bekendgemaakt mogen worden, dat de onwetenden tot kennis der waarheid mogen komen, dat de gerusten eens heilig beroerd mogen worden over het zien van hun gevaarlijke staat, dat de ongelovigen eens mogen komen tot bekentenis van de Goddelijke waarheden, dat zij in hun consciënties overtuigd mogen worden van de kracht der waarheid, dat de vijanden de wapens van vijandschap mogen neerleggen en in boeien overkomen mogen, overwonnen door de kracht van de hemelse waarheid, Jes. 45:14. Dat de onbegenadigden en onbekeerden eens een nieuw hart en een nieuwe geest ontvangen mogen, om nieuwe schepselen in Christus Jezus te worden. Dat de burgerlijke naamchristenen eens van hun valse gronden waar zij op bouwen los mogen worden, om te zien dat hun werk op een zandgrond rust, om uitgedreven uit zichzelf, los van zichzelf en vast aan Jezus te worden.

Dat de schijnheilige geveinsden, die met een gedaante van godzaligheid tevreden zijn, eens mogen zien dat zij te doen hebben met een God Die Zich niet laat bedriegen, een God Die het hart kent, opdat hun werk eens in waarheid mag worden.

Dat de bijna-christenen, die een algemene verlichting des geestes ontvangen hebben, eens mogen zien dat het niet genoeg is, niet verre van het Koninkrijk der hemelen te zijn, zo lang zij met de vijf dwaze maagden daarbuiten blijven, dat zij door het geloof met Christus verenigd moeten worden.

Ja, een waar Christen moet ook bidden voor zulken die bij het gezicht van hun zonden blijven staan, die moedeloos leven en naar Jezus niet durven gaan; dat zij eens mogen zien dat er een grondeloze zee van barmhartigheid bij God is, dat

de Heere een God is Die gaarne vergeeft en dat er een overvloed van genade in Christus is; dat Jezus gewillig is om de vermoelden te ontlasten als zijnde gekomen om te zoeken dat verloren is.

Voor zulken die in een gedurige twijfeling verkeren over hun genadestaat; dat zij eens te zien mogen krijgen, dat de eerste beginselen van ware genade in hen te vinden zijn, dat die lust om God te dienen, die zuchtingen om hun zaligheid te bevorderen, die trek naar het Woord, dat verlangen naar de voorhoven, het bidden om door de Geest bewerkt te worden, die worstelingen over inwendige gebreken, dat hoogschatten van Jezus, dat gezet zijn om met het hart tot God te naderen, dat die dingen blijken zijn, dat het beginsel des levens in hen is.

Voor zulken die mismoedig zijn over hun kleine mate van genade, dat hun pad worden mag als een schijnend licht.

Om dan tot het stuk te komen, hoe een Christen de sabbatdag dient door te brengen, zo zal het nodig zijn te zien:

- I. Waarvan hij zich te wachten heeft.
- II. Wat hij daarop te betrachten heeft.

I. Waarvan hij zich te wachten heeft

Die mens wordt welgelukzalig genoemd, die zijn hand bewaart van enig kwaad op den sabbatdag te doen, Jes. 56:2, dus moet een Christen zich zoeken te wachten van al hetgeen de Heere op de sabbat verboden heeft te doen als daar is:

- a. Het akkerwerk, het ploegen, het zaaien, het maaien; daarom zegt de Heere: *Op den zevende dag zult gij rusten, in den ploegtijd en in den oogst zult gij rusten*, Exod. 34:21.

- b. Het straatwerk. Dit verbiedt God als Hij zegt: *Draagt geen last op den sabbatdag*, Jer. 17:21.
- c. Het marktwerk. Daartoe behoort het kopen en het verkopen, daar de godvruchtige vorst Nehémia zo tegen ijverde, zeggende: *Ik betuigde tegen hen, ten dage als zij eetwaren verkochten*.
- d. Het huiswerk. Om op die dag zich te wachten van het huis te reinigen, op te sieren, te wassen, enzovoort, naar het bevel Gods, zeggende: *Geen dienstwerk zult gij doen*, Lev. 23:7.
- e. Het zondig vermaakwerk (de zondige vermaken). Allerlei spelen tot tijdkortingen, het plezierreizen om zich te vermaken, of om zijn tijdelijk voordeel na te jagen, het wandelen op straat, tot verzuim van de godsdienstplichten.

Het is niet genoeg het kwaad te laten, om een waar Christen te zijn, hij moet ook de deugden van godzaligheid betrachten.

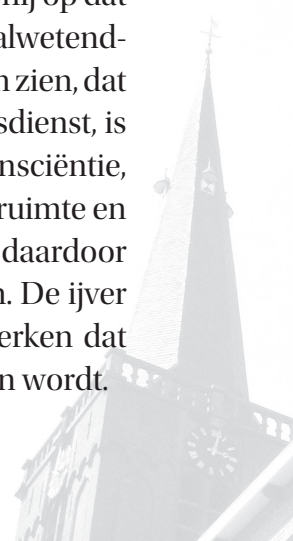
Daar wordt een bijzondere heiligheid op die dag vereist. Dan moet het hart afgetrokken zijn van zaken die werelds zijn, onze geesten moeten dan bijzonder opgeheven zijn, de genegenheden moeten ingespannen zijn. Gelijk voortijds op de sabbat het gedurig offer verdubbeld werd, zo moet op die dag de hoop, het geloof, de liefde en de blijdschap, op een bijzondere wijze geoefend worden.

II. Wat hij daarop te betrachten heeft

De plicht van een Christen in het bijzonder op de sabbat is:

- a. Dat hij op die dag de verkondiging van het Woord in de gemeente moet komen horen; hij moet zoeken, indien het

mogelijk is, met al zijn huisgenoten op te komen, hij moet met alle zedigheid en deftigheid zoeken op te gaan, makende dat hij niemand aanstoot geve, door woorden of gebaren; daarop zich toeliggende, dat hij tijdig voor het lezen en zingen, met de zijnen in de kerk is, als zijnde dit een deel van de godsdienst. Dat hij onder de godsdienst zich eerbiedig gedraagt, zijn ogen herwaarts en derwaarts niet laat gaan, maar nauw zoekt te letten op wat de leraar tot zijn ziel spreekt, zijn verstand in het werk zettende omtrent de dingen die hem uit het Woord Gods voorkomen, om de zaken in zijn geheugen als in een kabinet op te sluiten. Met genegenheid te omhelzen het Woord des Heeren dat hem toegediend wordt, gewillig om de gedachten gevangen te leggen, als hij het een of het ander niet begrijpen kan, zoekende de vermaningen en bestraffingen die hem raken op zichzelf toe te passen, om toe te laten dat de consciëntie haar plicht moge doen ter overtuiging, opdat het gehoorde in praktijk gebracht zal worden. Daartoe is dan nodig dat een Christen waakzaam onder de godsdienst is, om zich te wachten dat hij onder de godsdienst niet slaapt, terwijl de ziel daardoor van de vrucht des woords beroofd wordt en hij daardoor een verachting op Gods Naam legt, als zijnde zeer aanstotelijk, terwijl hij op dat moment daarmee schijnt te verloochenen Gods alwetendheid en alomtegenwoordigheid, dat Gods ogen hem zien, dat de Heere bij hem is. Ja, een slaperig oog in de godsdienst, is dikwijls een droevig teken van een sluimerende consciëntie, zo een geeft de zorgelozen te veel voet, om dit met ruimte en gerustheid na te volgen. Ware Christenen worden daardoor bedroefd en geërgerd, als zij dit in hun naaste zien. De ijver van de leraren wordt daardoor verslapt, als zij merken dat hun woord voor dezulken dan tevergeefs gesproken wordt.

b. Als de godsdienst van de morgen geëindigd is, zo moet hij met bedaardheid en eerbied uit Gods huis gaan, met een voornemen des harten, om in de namiddag de godsdienst weer bij te wonen, om nooit moedwillig zich schuldig te maken aan het verzuim van enige godsdienstplicht, terwijl die dag de Heere geheel toekomt. Daarom wil God niet tevreden zijn met de helft van die tijd in Zijn dienst door te brengen, zullende Zich zeker wreken aan allen die Hem geheel of gedeeltelijk beroven van die tijd, die God voor Zichzelf afgezonderd heeft. Ja, indien het maar enigszins in zijn macht is, zo moet hij ook de catechisaties bijwonen, waar de Goddelijke waarheden nog nader en klaarder vertoond worden, zijnde zo ten hoogste nodig om op te wassen in de kennis der Goddelijke waarheden, terwijl het geheugen doorgaans zo zwak is, dat een gehoorde zaak gemakkelijk wegvloeit, daar elk Christen tegen waken moet, waartoe dit middel zeer nuttig is.

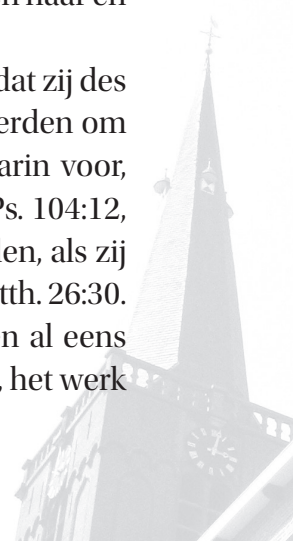
c. Als de gehele publieke godsdienst geëindigd is, zo moet een waar Christen het overige van die dag niet ledig doorbrengen. Er zijn dan nog bijzondere plichten, die dan te verrichten nuttig en nodig zijn, zoals:

Bijzondere godsdienstplichten op de sabbatdag

1. Een huisvader of huismoeder past het dan het huisgezin bijeen te roepen, om te onderzoeken wat ieder onthouden heeft, opdat elk wat bijbrengende het geheugen van elkaar geholpen zal worden. Zijn kinderen moet hij dan ook onderwijzen in de eerste beginselen om dezelve in de vreze des Heeren op te voeden.

2. De gemeenschap der heiligen moet dan ook geoefend worden. Men moet zich laten vinden in de bijzondere bijeenkomsten van bekende godzaligen, om elkander bezig te houden in onderlinge samensprekingen van de grote werken Gods, bijzonder van het werk der verlossing. Om elkander mee te delen van het gehoorde op die dag, om alzo elkander op te wekken in de oefeningen van de godzalige plichten en met elkander bezig te zijn in psalmen en geestelijke liederen te zingen naar het bevel van de apostel Paulus, zeggende: *Sprekende onder elkander met psalmen en lofzangen en geestelijke liedekens, zingende en psalmende den Heere in uw hart*, Ef. 5:19. Evenals David uitroepende zegt: *Ik zal den HEERE zingen in mijn leven; ik zal mijn God psalmzingen, terwijl ik nog ben*, Ps. 104:33. Zulke heilige gezangen zijn zeer nuttig, niet alleen voor zichzelf, maar ook een dodig hart wordt er weleens door verlevendigd, terwijl het hart daaronder wel eens verrukt wordt, de genegenheden worden daardoor wel eens gaande gemaakt en de wil opgewekt in begeerte naar God; maar ook voor zijn naaste, die daardoor wel eens gaande gemaakt wordt. Bijzonder is dit nuttig om aan velen hun vooroordeel tegen het Christendom weg te nemen, menende dat de staat en het leven van een Christen een naar en droefgeestig leven is.

Van de eerste Christenen vindt men aangetekend, dat zij des morgens en des avonds een bekwame tijd afzonderden om te zingen. De ganse natuur gaat een Christen daarin voor, *het gevogelte geeft zijn stem van tussen de takken*, Ps. 104:12, Jezus en Zijn apostelen zijn ons hier tot voorbeelden, als zij bijeen geweest waren, zo zongen zij de lofzang, Matth. 26:30. Een Christen moet zijn blijdschap door het zingen al eens vertonen, over zijn gelukzaligheid, ja, het past hem, het werk

des hemels op aarde te beginnen, want het zingen is het werk der gezaligden in de hemel, niet alleen van de engelen, die bij de grondvesting der aarde zongen, Job 38:7, maar ook van de volmaakte rechtvaardigen, waarvan getuigd wordt dat zij zongen als een nieuw gezang voor de troon, Openb. 14:3.

3. Bij de gezangen is het ook betamelijk dat de onderlinge zuchtingen door de gebeden tot God opklimmen, om elkan- ders noden voor de troon te brengen.

Werken van liefde en barmhartigheid op de sabbat

Werken van liefde en barmhartigheid, moeten op die dag ook verricht worden.

1. Hetzij met de zieken en ellendigen te bezoeken, hen van het gehoorde uit de predicates wat mee te delen; zo zij onwetende zijn hen te onderwijzen, wat er al nodig is om zalig in de Heere te kunnen sterven. Zo zij zorgelozen zijn, hen dan uit die slaap zoeken wakker te maken, met hen het gevaar aan te tonen. Zo zij recht treurigen zijn, hun ziel dan met troostelijke beloften uit Gods Woord voor te komen.

2. Hetzij met de armen een christelijke handreiking te doen, of in het openbaar aan de diakenen aalmoezen te geven, van hetgeen men in de zes dagen gewonnen heeft, ook wel aan bijzondere [personen] wiens noden men kent.

Des Christens nabetrachting op de sabbat

De sabbat zover geëindigd zijnde, is het nodig dat een Christen zijn nabetrachting heeft, daarin bestaande:

1. In een dankzegging tot God, voor de middelen der ge-

nade, die Hij op die dag genoten heeft; voor de vrijheid om voor Gods aangezicht op te komen in zoveel vrede, boven zoveel andere geloofsgenoten die onder vervolgingen moeten leven; alsmede voor de aanbidding van zaligheid in het Evangelie aan zijn ziel gedaan.

2. In een onderzoek, hoe men die dag van de morgen tot de avond, in het openbaar en in het bijzonder doorgebracht heeft. Als men dan bevindt dat het meeste gedeelte van die dag van ons kwalijk doorgebracht is, dan past het dat een Christen zich voor God daarover verootmoedigt, belijdende voor God de verontreiniging van Zijn heilige dingen, zich beklagende over zijn traagheid, lusteloosheid en geesteloosheid, en daarover vergiffenis zoekende bij God door Christus.

Doch als een Christen bevindt dat hij op die dag onder levendige gestalten werkzaam, in geloof, hoop en liefde geweest is, dat zijn ziel verkwikt, verlicht en opgewekt³ geworden is, dan moet hij dit erkennen, tot roem van Gods vrije genade, daarover blijde zijn, God daarvoor danken, en bij gelegenheid aan de vromen vertellen wat God aan zijn ziel gedaan heeft.

Op die wijze diende elk waar Christen sabbat te houden, daar moet hij naar staan, met de eerste beginselen daarvan niet tevreden zijn, hij moet de Heere om Zijn genade daartoe aanlopen als een waterstroom.

Ondertussen moet de ziel in verlangen al eens uitgaan naar die eeuwige sabbat, die in de hemel gehouden wordt, om te komen tot die rust, die voor het volk Gods overblijft, Hebr. 4:9.

---

3 verwakkert

Daar zal het lichaam bevrijd zijn van alle traagheid en loomheid, daar zal geen vermoedheid der lichamen zijn in de dienst van God, de genegenheden van de ziel zullen door het lichaam niet meer gestuit worden; waar de ziel wil zal terstond het lichaam zijn.

Daar zal de ziel bevrijd zijn van zonden, van alle vermogens om te zondigen, en van alle verlokkingen tot de zonden. Hij zal bevrijd zijn van de verzoeking des bozen, van het zondig hart vanbinnen. Daar zal de ziel bevrijd zijn van alle onwetendheid, het verstand zal volmaakt zijn in het licht van de kennis.

Daar zal eerst recht gekend worden het grote werk der verlossing, door Christus teweeggebracht, de liefde des Vaders betoond in het geven van Zijn Zoon, en de liefde des Zoons in het overgeven van Zichzelf. Dan zullen de Goddelijke volmaaktheden die er in dat werk uitblinken gezien worden.

Dan zal de ziel eerst recht verstaan, hoe de minste zonde een kwetsing was van de Goddelijke majesteit, hoe onmogelijk het was, dat de Heere met één enig zondaar in gemeenschap kon treden, zonder tussenkomen van de Borg Jezus, hoe nodig het was dat Jezus voor hen moest lijden, om Gods toorn in hun plaats te dragen.

Dan zal een kind Gods beter verstaan de verborgenheid der Drie-eenheid, de eeuwige generatie des Zoons, de uitgang des Heiligen Geestes, en hoe elk Persoon werkzaam geweest is in het werk der verlossing.

Dan zal hij een eeuwigheid nodig hebben om zich te verwonderen over het vrije van Gods genade, dat de Heere naar zo een, boven zoveel duizenden heeft omgezien, en over Zijn wijsheid die Hij betoond heeft, in hem te brengen tot Zijn ge-

meenschap, langs een weg overeenkomend met Zijn heiligheid, zonder Zijn majesteit te kwetsen.

Dan zal hij begrijpen langs welke wegen God hem geroepen heeft. Op wat wijze, op wat tijd, door welke middelen de Heere hem eerst onder het oog gekomen is. Langs welke trappen God hem al geleid heeft, eer hij met Jezus in een huwelijksverbond trad. Welke wegen Gods zij daar aan elkander verhalen zullen, om de Heere onderling de eer daarvan te geven.

Daar zal elke begenadigde ziel met die gemeente zonder vlek of rimpel, Ef. 5:27, altijd bij den Heere zijn; om met hen altijd bezig te zijn in die vlekkeloze lof, in die rusteloze verheerlijking van God, in die heilige gezangen, die de volmaakte rechtvaardigen steeds zullen zingen, tot dankbaarheid over de genade in de tijd aan hen bewezen, 1 Thess. 4:17. Ja, daar zullen dan de gelovigen eeuwig, eeuwig sabbat houden. Om zo te handelen hier in de tijd en hiernamaals, daartoe moge God mij en ulieden genade gunnen, amen, ja amen.

Het zij zo!

Hoe lief is u de dag des Heeren?

Wij zijn het zo gewoon gaan vinden dat de rustdag ontheilgd wordt door sport, vermaak en werken. Het is onze dure plicht de dag des Heeren waar te nemen zoals de Heere het Zelf ingesteld heeft in Zijn Woord.

Onze vereniging probeert landelijk de zondagsontheilging te bestrijden en de zondagsrust te bevorderen. Voor slechts 1 euro per jaar bent u al lid.

Voor meer informatie of opgeven als donateur:

***Nederlandse Vereniging tot bevordering
van de Zondagsrust en Zondagsheiliging***

Frederik van de Paltshof 15

3911 LA Rhenen

Telefoon: 0317 614398

Fax: 0317 616044

E-mail: info@verenigingzondagsrust.nl

IBAN: NL98 INGB 0000 8786 28

Nederlandse Vereniging tot bevordering van de

ZONDAGSRUST en de **ZONDAGSHEILIGING**

gevestigd te Rhenen

Nederlandse Vereniging tot bevordering van de
Zondagsrust en de Zondagsheiliging
Fred. v.d. Paltshof 15 - 3911 LA Rhenen